

Mimarinin Başyapıtları Bugün Kaça Mâl Olurdu?

Anıtların Maliyeti

İnsanların binlerce yıl önce çeşitli nedenlerle inşa ettikleri, herbiri birer sanat eseri olan yapılar, bazen yüzbinlerce işçinin yüzlerce yıl süren çalışmalarıyla tamamlanabiliyordu. Bugün, yeni üretim araçları, teknikleri ve ileri malzeme kullanımıyla gerçekleştirilen çağdaş başyapıtlar daha mı ucuza, yoksa daha mı pahalıya gerçekleştiriliyorlar? Geçmişin ünlü anıtları, bugünün teknolojisiyle yapılsalar acaba ne kadara mâl olurlardı?

Keops Piramidi

Keops piramidinin bir tek yapıma amacı vardır: Ölü Firavun'un Güneş Tanrısı mertebesine yükselmesini sağlamak. Keops'un mezar şehri bir tek piramitten oluşmaz. Bunun yanında, bir tapınak ve Güneş Tanrısı Ra'nın Firavun'un yaşam enerjisini alabileceği küçük bir piramit de vardır. Giza'da bulunan piramitlerin en büyüğü olan Keops'ta yaklaşık 2,3 milyon taş blok kullanılmıştır. Günümüzde piramitlerin iç kısımları çelik ve betondan yapılmış iskeletlerle desteklenmiştir. Bu iskelet aynı zamanda taş blokların tırmanılması sırasında kaygan zeminden korunmak için destek sağlarlar. Tüm bu teknolojik destekler ve üzerine kuruldukları arsananın fiyatı düşünülmezse bir piramidin bugünkü değeri yaklaşık 30 trilyon TL. (402 milyar mark)'ni bulur.

Yeri: Giza, Kahire civarı, Mısır
Yaptıran: Firavun Keops
Yapım Süresi: Büyük olasılıkla, İÖ 2530'dan MÖ 2510'a kadar. Herodot'a göre yapımı 20 yıldan fazla sürmüştür.
Ölçüler: 233 m kare taban ve 146,6 m yükseklik.
Belirleyici Özelliği: Piramidin en üstündeki taş blok, büyük plasilikle altınla kaplıydı ve çok uzaklardan bile görülebiliyordu. Eski Mısırlıların, piramitlerin inşaatı sırasında kullandıkları tekniklerin ayrıntıları, bugün bile tam olarak açıklığa kavuşturulamamıştır.

Karşılaştırma: Ariane 5 roketi
Yeri: Kourou, Fransız Guyanası
Geliştirme süresi: 1973 yılında başlatılan Ariane 5 projesi hâlâ sürüyor.
Geliştirme Maliyeti: Yaklaşık 527 trilyon TL. (7,25 milyar Mark)

Akropol

Şehir tanrıçası Athena Parthenon'a, Atina Akropol'deki tapınağında yalnızca bakire olan genç kızlar hizmet edebillirdi. Bugün, Parthenon adına inşa edilen yapıdan arta kalanlarla yetiniyoruz. Yapı, zaman içinde parça parça inşa edildi. MÖ 477-404 yıllarından MÖ 378-355 yıllarına kadar hazine dalresinin bir parçası olarak kullanıldı. 6. yüzyılda kiliseye daha sonra da camiye dönüştürüldü. Türkler Yunanistan'daki egemenlikleri süresince burayı cephanelik olarak kullandılar. Akropol 1687 yılında, depolanmış barutların infilak etmesi sonucu büyük hasar gördü, günümüzde antik kültürün bir sembolü sayılıyor. Bugün yapıya 27 trilyon TL. (360 milyon Mark)'na gerçekleştirilebilirdi.

Yeri: Akropol, Atina, Yunanistan

Yaptıran: Perikles

Mimarlar: Iktinos, Kallikrates, Phidas

Yapım Süresi: İÖ 447'den İÖ 432'ye kadar.

Ölçüler: 69,5 m uzunluk, 30,9 m genişlik

Belirleyici Özelliği: Hafif kabartmalı Dor tarzı sütun gövdeleriyle dışardan bakışların yukarıya kayması engellenmiştir. Sütunlar, sürekli değişen güneş ışınları sayesinde parlak ışık demetleri gibi görünür.

Karşılaştırma: Pompidu Merkezi.

Yeri: Paris, Fransa.

Yapım Süresi: 1971-1975

Ölçüler: 166,4 m uzunluk 60 m genişlik.

Yer üstündeki yüksekliği 40 metre

Fiyatı: Yaklaşık 17,5 trilyon TL. (231 milyon Mark).

Peter Kilisesi

2. yüzyılda Hıristiyanlar, Roma'daki kitabelsiz bir mezarlıkta Havarî Petrus'un mezarının bulunduğu inaniyorlardı. İmparator Büyük Konstantin bu mezarın üzerine bugün bulunmayan bir bina inşa ettirdi. 1506 yılında aynı yere St. Peter Kilisesi yapılmaya başlandı. Aynı yapı bugün yapılsaydı, kubbe inşaatında duvar işçiliği değil, çelik ve beton kullanılırdı. Böylece, hem ağırlık hem de maliyet azalır. Bütün bu tutumlu yöntemlere karşın, aynı bina süslemeleri, mozaikleri ve önündeki meydan hesaba katılmazsa yaklaşık 20,5 trilyon TL. (274 milyon Mark)'na mâl olurdu.

Yeri: Vatikan, Roma, İtalya

Yaptıran: Papa II. Julius

Mimarlar: Giuliano da Sangallo, Raffaele, Peruzzi, Antonio da Sangallo,

Michelangelo, della Porta, Moderno

Yapım Süresi: 1506'dan 1624'e kadar.

Belirleyici Özellikleri: Binanın tasanında Yunan stili haçlar göze çarpar. Bu haçlar büyük olasılıkla daha sonraki İtalyan haç formlarının da geleneğini oluşturmuştur. Afrika'da Fildişi Sahil'in Devlet Başkanı Felix Houphouët Boigny, başkent Yamoussoukro'da Peter Kilisesi'nin kopyasını inşa ettirdi. Yapı dünyadaki en büyük kopya bina olma özelliğini taşıyor.

Karşılaştırma: Özgürlük Tanrıçası tapınağı

Yeri: Yamoussoukro, Fildişi Sahil

Yapım Süresi: 1987'den 1989'a kadar.

Ölçüler: 192,5 m uzunluk, 158,5 yükseklik

Fiyatı: yaklaşık 22,5 trilyon TL. (301 milyon Mark).

Yeri: Roma, İtalya.

Yapıran: İmparator Vespasian, Titus ve Domitan.

Yapım Süresi: İS 79'dan İS 81'e kadar.

Ölçüler: İçte: 80x52 m. Dışta: 188x156 m, Yükseklik: 48,5 m.

Belirleyici Özelliği: Büyük olasılıkla Kollosyum'un üstü o günlerde gölge oluşturup seyircileri güneşten korumak için tamamen örtülüyordu.

Karşılaştırma: Olimpiyat Stadyumu.

Yeri: Münih, Almanya.

Yapım Süresi: 1969'dan 1972'ye kadar.

Ölçüler: 260x245 m.

Fiyat: Stadyum: 6 trilyon TL. (80 milyon Mark).

Çatı: 13.5 trilyon TL. (180 milyon Mark).

Kollosyum

Denizdeki savaş olanca hızıyla sürerken, Roma'da halk heyecanı artırmak için sürekli bağıyordu. İmparator Domitan, amfiteyatrodada deniz savaşlarını da izletebilmek için yapıya arenayı su altında bırakabilen bir bodrum ekletti. Depremlerle şarsılan, ancak sürekli yenilenerek bina zaman içinde gittikçe daha sağlam bir hale geldi. Yapının bu gelişimi Katolik Kilisesi'nin yapıyı din uğrunda ölenlere adanmasıyla 1744 yılında durdu. Bu antik stadyum 68 000 seyirci alabiliyordu. (Münih Olimpiyat Stadı 81 000'in üzerinde seyirci alabiliyor.) Kollosyum'un yeni bir kopyası hazır beton bloklar, çelik beton ve çelik kafes sistemi kullanılarak yapılabilir. Bu yöntemle bina 5,3 trilyon TL. (70 milyon Mark)'na mâl edilebilir. Tabii ki bu fiyata süslemeler ve su pompaları gibi özel malzeme dahil değil. Kollosyum'un duvarlarını süsleyen kabartmalar da eklenirse fiyat 6 trilyon TL. (80 milyon Mark) daha artıyor. Böylece binanın toplam maliyeti 11.3 trilyon TL. (150 milyon Mark)'ni buluyor.

Yeri: Çin

Yapıranlar: Qin, Han, Wei, Qi, Sui ve Ming hanedanlarından çeşitli İmparatorlar.

Yapım Süresi: MÖ 221'de yapımına başlanan ilk parçalar yaklaşık 830 yıl sonra tamamlandı.

Ölçüler: Kuşçuşu 2500 km. Asıl uzunluk: 6250 km

Belirleyici Özelliği: Duvarın yapımında değişik zamanlarda 1 000 000'dan fazla insan çalıştı. İnşaat sırasında buldukları bölgeden sağladıkları malzemeyi kullandılar.

Karşılaştırma: Modern Set Yapımı.

Yeri: Almanya'nın kuzey ve doğu denizlerinin kıyıları.

Ölçüler: Kuzey Denizi Seddi 1962-1988 yılları arasındaki yapım sırasında 1200 km'den 700 km'ye kısaltılırken, Doğu Denizi Seddi 354 km'den 668 km'ye çıkarıldı. Böylece toplam uzunluğu yaklaşık 1400 km olan bir set elde edildi. Genişliği 110, yüksekliği 9,50 metreye kadar ulaşıyor.

Fiyat: Bu modern seddin kilometresi yaklaşık 75 milyar TL. (10 milyon Mark)'na mâl oluyor.

Çin Seddi

Çin'de MÖ 481-249 yılları arasında, savaşan krallıklar döneminde, farklı hanedanlar, kuzeyden gelen barbar akınlarına karşı ilk yapıları oluşturdular. İmparator Qin Shi Huang-ti (MÖ 221-210) bu eski yapıları duvarlarla birleştirmeye başladı. Bugün aynı duvar, birbirine eklenebilen fermuar formulu elemanlarla 10 m aralıklı yapılar arasına kurulabilir. Bütün duvarın tamamlanabilmesi için ise yaklaşık 7 milyon m³ yapı malzemesine gereksinim var. Böyle bir inşaatın maliyeti de duvarın kilometresi başına 225 milyar TL. (3 milyon Mark)'ndan hesaplandığında toplam 952,5 trilyon TL. (12,7 milyar Mark) ediyor. Bu maliyete duvardaki gözetteleme kuleleri dahil değil.

Eiffel Kulesi

Eiffel Kulesi Fransız Devrimi'nin 100. yıl kutlamaları nedeniyle tasarlandı. Daha sonra 1889'da bir dünya sergisiyle açıldı. Gustave Eiffel, kulesini göğe yükseltmek için önce 18 000 demir parçasını milimetrik ölçülerle hazırladı. Geriye yalnızca parçaların civatalar yardımıyla birbirlerine tutturulmaları kalmıştı. Bugünün mimarları aynı kuleyi yapmak isteseler Gustave Eiffel gibi dökme demir yerine çelikten yapılmış uzay kafes sistemini kullanırlardı. Böylece yapı hem daha ince ve estetik görünür, hem daha hafif olur, hem de aynı sağlamlığı korurdu. Kulenin bugünkü rakamlarla fiyatı yaklaşık 3 trilyon TL. (38 milyon Mark) olurdu.

Yeri: Paris, Fransa.

Yapıran: Gustave Eiffel.

Mimarlar: Gustave Eiffel, Maurice Koechlin, Emil Nougier.

Yapım Süresi: 1887'den 1889'a kadar.

Ölçüler: 301,7 m yükseklik

Belirleyici Özelliği: Eiffel Kulesi tamamlandığında Dünya'nın en yüksek yapısıydı. Yapım çalışmaları sırasında yalnızca bir kişinin ölmüş olmasına karşılık, tamamlandıktan sonra 400'den fazla insan kuleden atlayarak öldü.

Karşılaştırma: CN Kulesi.

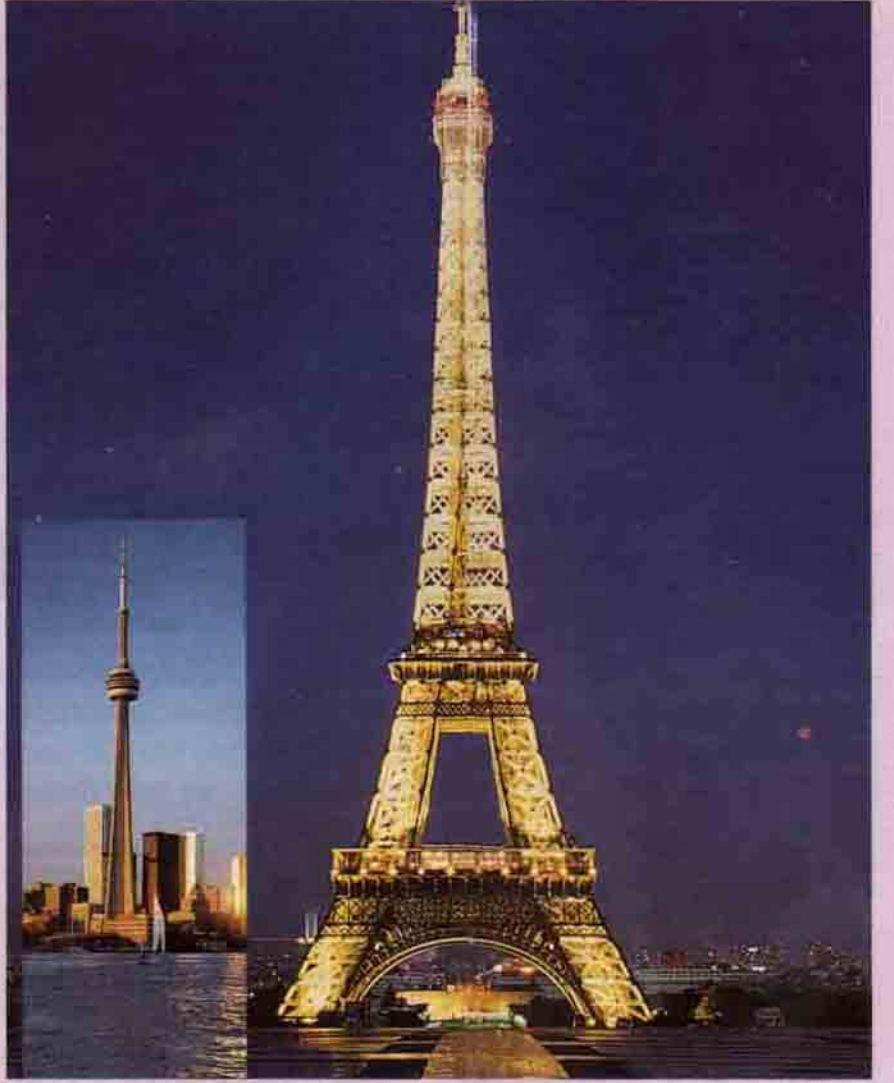
Yeri: Toronto, Kanada.

Yaptıran: Kanada Ulusal Demiryolları.

Yapım Süresi: 1973'ten 1976'ya kadar.

Ölçüler: 553,48 m yükseklik.

Fiyatı: Yaklaşık 11 trilyon TL. (145 milyon Mark).

Tac Mahal

Mümtaz Mahal öldüğünde, Moğol Hanı olan kocası onun sınır tanımaz yaşamının sembolü olarak Tac Mahal diye adlandırılan bir anıt mezar yaptırdı. Birçok ülkeden sanatçılar getirildi. Büyük Han planı sürekli değiştirip hep en iyisini aradı. Tac Mahal'in bir kopyasının maliyetinin en büyük kısmını dış mermer kaplamaları tutardı. Yine de bugünkü toplam maliyet 5 trilyon TL. (65 milyon Mark)'nı geçmezdi.

Yeri: Agra Hindistan.

Yapıran: Büyük Moğol Hanı Kuram Şadşahan

Mimar: Üstad İsa

Yapım Süresi: 1631'den 1648'e kadar.

Ölçüler: Ana bina, kenar uzunluğu 56,7 m olan

bir kare. Kubbenin yüksekliği 65 m, çapı 26 m.

Belirleyici Özelliği: Anıt mezar tamamen matematiksel olarak tasarlanmıştır. Örneğin, kubbenin tepe noktası ve minareler eşkenar üçgenlerin köşelerini oluşturur. Bunun dışında, Mümtaz Mahal'in bir hristiyan olmasına karşın Tac Mahal'in mimarı Üstad İsa ya İran'dan ya da Türkiye'den gelen bir müslümandı.

Karşılaştırma: Mao'nun anıt mezarı.

Yapım Süresi: Kasım 1976'dan Mayıs 1977'ye kadar.

Ölçüler: Kenar uzunluğu 105 m olan kare tabanlı yapı. Yüksekliği 33,5 m.

Fiyatı: 14 trilyon TL. (185 milyon Mark)

*Wiesl Koster Eine Pyramide, PM, Ocak 1997
Çeviri: Urungu Akgül